

ETİK

Etik

- Etik, bir meslek grubuna has ahlak kurallarıdır.
- Ahlak yöresel, Etik evrenseldir.
- Etik evrensel, ahlak toplumsal bir şeydir. Ahlak zamanla ya da mekanla değişebilir, ahlaqlar vardır, birbirleriyle çelişebilirler ama etik evrensel doğruluk iddiası taşır.

GENEL ETİK İLKE VE KURALLAR

1. YETKİNLİK / YETERLİLİK
2. YARARLI OLMAK VE ZARAR VERMEMEK
3. SORUMLULUK
4. DÜRÜSTLÜK
5. İNSAN HAKLARINA SAYGI VE AYRIMCILIK YAPMAMA

Etik İkilem

- Meslek etiğinin birbiri ile bağlantılı beş temel ilkesi bazen çözümlü zor çatışmalar içeren durumları ortaya çıkarabilir. Buna etik ikilem denir.
- Etik ikilemlerin değerlendirilmesi dikkatle yapılması gereken bir süreçtir ve meslektaşlara danışmayı ve etik ilkeler arasındaki yarar-zarar dengelerini iyi değerlendirmeyi gerektirir.
- Etik ilkelerin çatışması durumunda son kararın verilmesi ve ona uygun davranılması psikoloğun sorumluluğudur.
- Bu karara varmadan önce bazı ilke ve kurallara öncelik tanınabilir.

Etik İkilem

- Etik sorun eğer açık ise; uygun etik ilkeler ve kurallar belirlenir. Bu bize harekete geçme olanağını verir.
- Buna Etik Karar Verme Süreci denir.
- Eğer, etik ikilem bazı ilkelerin birbiri ile çatışmasına neden oluyorsa; psikolog kendi içinde bir değerlendirme yapar ve meslektaşlara danışır.
- Bunların sonucunda da karara varamıyorsa; Etik Kurula başvurur.
- Bu sürecin sonunda ortaya çıkacak kararın sorumluluğu psikoloğa aittir.

- Stanford hapishane deneyi

Stanford hapishane deneyi

- 1971 yılında Philip Zimbardo isimli bir sosyal psikolog, insanların sosyal rollere nasıl tepki verdiğine dair bir deney düzenleme kararı aldı.
- Stanford Üniversitesi'nin Psikoloji Departmanı'nın bodrum katına inşa edilen sahte bir hapishanede, gardiyanlar ve mahkumlar olarak davranmalarını sağlayacak şekilde, 2 hafta sürecek olan deneyi için 24 kişiden oluşan bir grup erkek, üniversite öğrencisini deneyinde kullandı.
- Fakat Zimbardo deneklerine hangi role sahip olacaklarını, onların haberi olmaksızın belirledi.
- Deneklere, önceden bunun 2 haftalık bir deney olacağı, bir hapishanenin simüle edileceği ve gün başına 2019 parasıyla 100 dolar alacakları bildirildi.

- Deneyin başlamasından sonra sadece 6 gün geçmesine ve deneyin içeriği tamamen rol olmasına rağmen sosyal ilişkilerin gerçekliğinden ötürü mahkumlar ile gardiyanlar arasındaki ilişki o kadar sadist ve vahşi bir hale gelmişti ki, Zimbardo beklediği süreyi tamamlayamadan deneyini sona erdirmek zorunda kaldı.

Tartışma

- Bellek hakkında bir araştırma yapıyorsunuz. Araştırma öncesinde katılımcılara deneyde verdikleri bilgilerle isimlerinin eşleştirilmeyeceğinin ve gizliliklerinin güvencesini vererek yazdıklarında anılarda özgür davranmalarını istediniz. Verileri kodlarken bir katılımcının anı olarak geçirdiği panic atak krizin anlattığını gördünüz. Katılımcı yaşadıklarından çok sarsılmış ancak geçirdiğinin panic atak krizi olduğunun farkında değil ve demografik sorulardan herhangi bir yardım almadığını gördünüz.
- Ne yaparsınız?

- Bu örneklerde geçen davranışların etik olup olmadığını değerlendirirken ne gibi kriterlere dayandık?
- 4 farklı dayanak düşünülebilir
- Davranışın (ve davranmayışın) anlık sonucu (zararlı mı yararlı mı? Kişiyeye / insanlığa)
- Uzun vadede sonuç (zararlı mı yararlı mı? Kişiyeye / insanlığa)
- Kişilik (davranışta bulunan kişi kim?)
- Motivasyon (kişinin niyeti ne?)

- Psikologlar için APA (Amerikan Psikologlar Derneği)nin derlediği etik kurallar dizisi yönlendiricidir, temeldir.
- APA bu kuralları 10 başlık altında toplamıştır

Başlık 2: Yeterlik (competence)

- 2.01: Yeterlik sınırları içerisinde hizmet verirler
- *'Sen psikoloji okudun, bizim bakkalın kızın hafif deli, bir bakar mısın?'*
- Eğer yeterliğinizin olmadığı bir durumda yardımcı olmaya çalışırsanız insanlara ciddi hasar verebilirsiniz.
- Kalp rahatsızlığı için ortopediste gider misiniz?

- Yeterliğinizi etkileyen bir durumun farkındaysanız?
- Gerekli eğitimi almış olsanız bile belirli bir konuda tarafsız olamayacağınızı dűřünüyor ya da eğitiminizin bu konu uezinde yetersiz olduğunu hissediyor olabilirsiniz.
- Yardım isteyenlere nasıl cevap verilebilir?

2.03: Yeterliliği ***Sürdürmek***

- Bu standartlara göre psikologlar göreve başladıktan sonra kullandıkları yöntemleri devamlı geliştirmek durumundadırlar
- Konferanslar, atölyeler, özel eğitim, periyodik süpervizyon vs.

- 3.01: Ayrımcılık
- Psikologlar iş hayatlarının hiçbir noktasında insanlara cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, dil, din, renk üzerinden ayrımcılık yapmaz
- 3.02, 3.03: İstismar
- Psikologlar fiziksel cinsel ya da zihinsel istismarda bulunmaz
- 3.04: Zararı en aza indirmek
- Ne elde ettik, ne bedel ödedik. Hesabı her zaman kolay değil!

3.05: Çoklu iliskiler

- Sadece psikolog, sadece araştırmacı, sadece danışman, öğretmen vb.
- Neden?
- Aksi takdirde bir ilişkideki rol, diğer ilişkide doğru kararlar verilmesini etkileyebilir

3.10: Bilgilendirilmiş rıza (hassas kişiler)

- Psikologlar uygulamalarına başlamadan önce mutlaka muhataplarını bilgilendirmeli ve bu bilgi işığında rızalarını almalıdır

4.01: Gizlilik

- Nedir?
- 4.02: Psikolog, gizlilik ilkesinin sınırlarını açıkça tartışmalıdır (***mümkünse*** ilk görüşmede)
- Hangi şartlarda geçerli/geçersiz
- Böylece yine sonradan oluşabilecek sorunların (*'ben bilmiyordum'*) önüne geçilmelidir.

4.03: Kayıt (ses ya da görüntü, herkesten izin alınmalı)

- Sadece psikoloğu ilgilendiren ***önceden belirtilen amaçlarla ilgili*** kısımları rapor edilmeli

TPD kuralları - Gizlilik

(a) Psikolog, hizmet verdiği kişilerin sesini ve/veya görüntüsünü kaydetmeden önce izin almakla yükümlüdür.

(b) Psikolog, elde ettiği gizli tutulması gereken bilgileri, gerekirse;

- isim ve ayrıntıları saklı tutarak,
- sadece bilimsel ya da profesyonel amaçlar için profesyonel kişilerle paylaşır,
- hizmet verdiği kişilerle mesleki ilişki içinde elde ettiği özel bilgileri medyaya açıklamaz,
- kendisinden psikoterapi hizmeti alan kişilerin medyada teşhir edilmesine göz yummaz.
- Psikolog yazılı ve sözlü raporda, süpervizyon sırasında ve konsültasyonlarda sadece iletişimin amacına uygun ve gerekli bilgiyi vermekle yetinir.

TPD kuralları - Gizlilik

(c) Psikolog kişiye özgü özel bilgileri, o kişi ya da kurumun ya da velayet sahibinin iznini aldıktan sonra ilgili yetkililere verebilir.

(d) Gizlilik ilkesi şu durumlarda göz ardı edilebilir:

- Hizmet verilenin kendine, psikoloğa ve diğer insanlara yönelik bir zarar vermiş ve/veya verecek olma durumu söz konusu ise.

- Hizmet alanın, 18 yaş altı çocuk veya ergen olduğu, cezai ehliyeti olmayan yaşlı veya özürlü olduğu her türlü kötüye kullanım durumlarında.

6.01: Bilimsel ya da profesyonel işin belgelenmesi

- Neden önemlidir?
- Denetlenebilirlik (profesyonel, yasal).
- Tarihçe oluşturmak (birikim).
- Finans: Hangi hizmet karşılığı ne ödeme alındığının belgelenmesi hem psikoloğu hem de karşı tarafı korur

İnsan Katılımcılarla Yapılan Araştırmalar

Bir deneyci, kendi araştırmasını ilgilendiren etik sorunları değerlendirirken tam anlamıyla yansız ve objektif olamaz; bu sebeple birçok üniversite ve araştırma kurumu, önerilen araştırmanın etik boyutlarına karar veren akran komitelere sahiptir.

TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ ETİK YÖNETMELİĞİ*

*TPD İstanbul Şubesi Etik Komisyonu tarafından hazırlanan taslak yönetmeliğin ilk hali, Yard. Doç. Dr. Yeşim Korkut, Yard. Doç. Dr. Serra Müderrisoğlu ve Dr. Melis Tanık tarafından düzenlenmiştir. TPD Etik Kurulunun uzun süreli çalışmaları sonucunda, TPD Üyelerinin görüşlerine sunulan metne, önerilen son düzeltme isteklerinin Etik Kurul tarafından tekrar gözden geçirilmesi ile 15 Kasım 2003 tarihinde son şekli verilmiştir. Yönetmelik 18/04/2004 tarihinde yapılan TPD Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

- Türk Psikologlar Derneğinin Etik Yönetmeliği, psikoloji mesleği ve biliminin standartlarını belirlemek ve bu standartları en yüksek düzeyde uygulayıp, korumak için vardır.
- Etik İlkeler meslektaşların ortak değerlerini belirler. Psikologlara günlük uygulamalarında, kendilerini değerlendirmeleri ve planlama yapabilmeleri için yardımcı olur ve topluma sunacakları hizmetler için zemin hazırlar.
- Ayrıca, psikologların karşılaştıkları etik ikilemleri çözebilmeleri için yol gösterir.
- Etik Kurallar ise etik ilkelerin uygulanabilir olmasını sağlar. Karşılaşılabilecek etik ikilemler durumunda izlenebilecek olası yolları tanımlar.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.1 Kurumsal Onay

- Psikolog araştırma yapmadan önce kurumsal onay gerekiyorsa; ilgili kuruma araştırmaları hakkında doğru bilgileri sağlar ve onay alır.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.2 Araştırmalarda Bilgilendirilmiş Onam Almak

- Psikolog katılımcıların bilgilendirilmiş onamını alırken; katılımcılara
(a) araştırmanın amacı, öngörülen süre ve yapılacak işlemleri,
(b) başladıktan sonra vazgeçme hakları,
(c) vazgeçmenin olası sonuçları,
(d) potansiyel riskler, rahatsızlık ya da olumsuz etkiler gibi kendilerini etkileyebilecek olası etmenler,

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.2 Araştırmalarda Bilgilendirilmiş Onam Almak

- Psikolog katılımcıların bilgilendirilmiş onamını alırken; katılımcılara
(e) gelecekteki araştırma yararları,
(f) gizlilik sınırları,
(g) katılım için teşvikler,
(h) araştırma ve araştırmaya katılanların haklarıyla ilgili soruları için kiminle görüőebilecekleri hakkında bilgi verir. Olası katılımcılara soru sorma olanağı sağlar.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.3 Film Çekimleri ve Kayıtlar İçin İzin Almak

- Yapılan kayıtların kişisel bilgileri açığa çıkarması ve zarara neden olacak durumlar yaratması söz konusuysa; psikolog araŐtırmaya katılanlardan, onları herhangi bir şekilde filme almadan ve kaydetmeden önce izin alır.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.4 Danıőan, Öğrenci ya da Alt konumdaki Katılımcılar

- (a) Psikolog, öğrenci ya da kendisi için çalışan kişilerle araştırma yaptığı zaman, katılımcı olabilecek kişileri katılımı kabul etmemelerinin ya da araőtırmadan geri çekilmelerinin olumsuz sonuçlarına karşı korumak için önlem alır.
- (b)** Araőtırmaya katılım ders gereği fazladan puan sağlayacaksa; katılımcı olabileceklere farklı seçenekler de sunulur.
- Deney katılımı - 101 puan

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.5 Bilgilendirilmiş Onamın Gerekmediği Durumlar

- Psikolog sadece iki koşulda bilgilendirilmiş onam almaktan vazgeçebilir:
 - (a) araştırmanın sıkıntı ya da zarar yaratması öngörülmediğinde ve araştırma:
 - eğitim ortamlarında kullanılan normal eğitim çalışmaları, müfredat ya da sınıf yönetimi yöntemlerinin araştırılması;
 - sadece isimsiz anketler, doğal gözlemler ya da arşiv araştırmaları gibi sonuçların açıklanmasının katılımcıları riske sokmadığı ya da ekonomik durumuna, işine ya da unvanına zarar vermeyeceğı ve gizliliğın korunduğı çalışmaları;
 - ya da katılımcıların işini riske atmayan kurumlarda yürütölen, iş ya da kurum etkinliğıyle ilgili etmenleri inceleyen, gizliliğın korunduğı çalışmaları kapsıyorsa ya da
 - (b) yasal ya da kurumsal düzenlemelerce izin verildiğinde.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.6 Araştırma Katılımcılarını Teşvik Etmek

(a) Psikolog araştırmaya katılım için aşırı ya da uygunsuz ekonomik ya da başka teşvikler sağlamaktan (özellikle bu teşvikler katılımı zorunlu hale getirecek gibiyse) kaçınır.

(b) Psikolog mesleki hizmeti araştırma için teşvik olarak kullandığında, hizmetin özellikleri kadar risklerini, zorunluluklarını ve sınırlarını da açıklar.

Geri Çekilme Özgürlüğü

- Katılımcılar istedikleri zaman katılımı reddedebilmeli veya geri çekilebilmelidir.
- Böyle biri durumda katılımcı neden geri çekildiğini açıklamak zorunda değildir.
- Eğer katılım ekstra kredi vb. karşılığında yapıldıysa, katılımcı geri çekilse bile kredi verilir.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.7 Araőtırmada Yanıltma

- (a)** Yanıltma teknikleri sadece çalışmanın bilimsel, eğitimsel ya da uygulama değerleri açısından işlevsel olduğu durumlarda, eğer öyle bir kurum varsa, kurumsal onay alınarak kullanılır.
- (b)** Psikolog, araőtırmasının fiziksel acı ya da ciddi duygusal strese neden olacağını öngördüğu durumlarda katılımcıları bu konuda yanıltmaz.
- (c)** Psikolog, deneyin düzenlenmesi ve yürütülmesi için gerekli olan herhangi bir yanıltmayı katılanlara olabildiğince erken açıklar. Bunun katılımın sonunda yapılması yeğlenir ve katılımcıların isterlerse verilerini geri almalarına izin verilir.

Bilgilendirilmiş Onam ve Yanıltma

- Bazen deneyciler, katılımcıları deneyin gerçek amacına dair yanlış bilgilendirir.
- Bu yanlış bilgiye genelde “göstermelik öykü” (cover story) denir. Bu tip bir yanıltma (kandırma; deception) deneğin tepkisini kontrol etmek için kullanılır.
- Örneğin, insanların aynı cinsiyet grubu içinde, karma cinsiyet grubunda olduklarından daha iddialı davranıp davranmadıklarıyla ilgilenen bir araştırmacı insanlara, grup işbirliğini gerektiren problemler üzerine çalışıyor olabileceklerini söyler.
- Onlara ayrıca deneyin amacının bu görevlerin zorluğunu değerlendirmek olduğu söylenir.

Bilgilendirilmiş Onam ve Yanıltma

- Bir deneyin amacını ilgilendiren yanıltmadan daha nadir olan şey katılımcının deney süresince yaşayacağı deneyimlerle ilgili yanıltmadır.
- Maalesef böyle bir yanıltma bazı araştırma sorularını cevaplamak için gereklidir.
- Eğer bir araştırmacı insanların aktif olarak hatırlamaya çalışmadıkları bir bilgiyi ne kadar iyi anımsadıklarını görmek isterse, katılımcılara deneyin bir bellek testi içerdiğini söylemeyebilir.
- Açıkça görülüyor ki, burada bilginin tam verilmemesi katılımcıların tam bir bilgilendirilmiş onam vermelerini engellemektedir.

Bilgilendirilmiş Onam ve Yanıltma

- Dolayısıyla, her ne zaman bir araştırma sorusu yanıltmayı gerektirirse, etik araştırmacılar bir ikilemele karşılaşıyor.
- Eğer işlem insanları, ciddi fiziksel veya psikolojik zarar tehlikesi iine atıyorsa bu durumda insanların uyarılması zaruridir.
- Bu tip durumlarda yanıltma açıkça etik değildir.

Bilgilendirilmiş Onam ve Yanıltma

- Tüm durumlarda araştırmanın potansiyel faydaları, katılımcıya dönük fiili ve potansiyel bedeller karşısında tartılmak zorundadır.
- Bununla birlikte katılımcılara daima olabildiğince fazla bilgi verilmeli ve katılımcılar herhangi bir olumsuz sonuç yaşamadan, katılımlarını istedikleri zaman bitirebileceklerini bilmelidirler.
- Bu tip durumlarda deneycilerin yanı sıra, kurumsal inceleme kurullarının üyeleri de, işlemin faydalarının, katılımcılar için risklerden daha ağır basıp basmadığına karar verirken çok özenli davranırlar.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.8 alıŐmalar Hakkında Katılanları Bilgilendirmek

- (a) Psikolog katılımcılara araştırmanın özellikleri ve sonuçları ile ilgili uygun bilgileri elde etmeleri için olanak sunar ve katılımcılar açısından herhangi bir yanlış anlamayı gidermek için olanaklıysa araştırmanın sonunda onları bilgilendirir.
- (b)** Psikolog, araştırma yöntemlerinin katılımcıya zarar verdiğinin farkına varınca bu zararı en aza indirmek için gerekeni yapar.

Zarardan Korunma ve Bilgilendirme

- Deneklerin, araştırmaya katılımlarından sonra araştırmacı ile temas kuracak bir yolları olmalıdır.
- En az risk taşıyan çok titiz etik projelerin bile, daha sonradan ortaya çıkan kasıtsız etkileri olabilir.
- Herhangi bir problem olması ihtimaline karşı katılımcı araştırmacıdan yardım ve tavsiye alabilmelidir.
- Bu tip kasıtsız etkiler nedeniyle, ihtiyatlı bir araştırmacı ayrıntılı bir bilgilendirme (debriefing) sağlar; bu da, araştırmacının çalışmanın genel amaçlarını açıkladığı anlamına gelir.
- Araştırmacı bunun dışında, değişimlemeleri tam anlamıyla açıklayarak tüm yanlış anlamaları ve soruları ortadan kaldırır.

Gizlilik (Mahremiyet):

- Aksi kararlaştırılmadığı sürece bir kişinin bir deneyde ne yaptığı gizli olmalıdır.
- Katılımcılara ait özel, şahsi bilgiler onların izni olmadan açığa çıkarılmamalıdır.
- Bizim örneğimizin de gösterdiği gibi etik kararlar bazen, pragmatik kaygılara dayandırılarak verilmek zorundadır.
- Bir araştırma projesiyle ilgili karar verme işinin içinde olanlar, katılımcıları en iyi nasıl koruyacaklarına ve aynı zamanda da anlamlı ve geçerli bir projeyi nasıl yapacaklarına odaklanmalıdır.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.9 Araştırmadaki Hayvanların Kullanım ve Bakımı

- (a)** Psikolog, hayvanların ilgili yönetmeliklere, ve mesleki standartlara göre bakımını üstlenir, bu standartlara göre hayvanları araştırmalarında kullanır ve elden çıkarır.
- (b)** Araştırma yöntemleri konusunda eğitim görmüş ve laboratuvar hayvanlarının bakımında deneyim kazanmış psikolog, hayvanlarla ilgili her tür işlemi denetler. Ayrıca, hayvanlara eziyet edilmeden bakılması ve sağlıklı bir ortamda tutulmalarından sorumludur.
- (c)** Psikolog, denetimi altında olan ve araştırmaları sırasında hayvanları kullanan herkesin, araştırma yöntemleri ve hayvan türüne uygun bakım konusunda eğitim almalarını sağlar.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.9 Araştırmadaki Hayvanların Kullanım ve Bakımı

(d) Psikolog, hayvan deneklerin rahatsızlık duymalarını, hastalanmalarını ve acı çekmelerini en aza indirmek için gerekli önlemleri alır.

(e) Ancak izlenebilecek daha az zarar veren başka bir işlem yoksa ve araştırmanın amacı bilimsel ve eğitsel bir değer içeriyorsa hayvanların acı çekmelerine, strese girmelerine ve gereksinimlerinden yoksun kalmalarına neden olan araştırmalar yapılabilir.

(f) Cerrahi işlemler anestezi ile uygulanır; enfeksiyonu önleyici ve acıyı mümkün olduğunca azaltan teknikler cerrahi müdahale sırasında ve sonrasında uygulanır.

(g) Denek olarak kullanılan hayvanın yaşamına son verilmesi gerektiğinde; bu, acıyı olabildiğince azaltacak, önceden onaylanmış işlemler çerçevesinde, çabuk bir şekilde yapılır.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.10 Sonuçları Rapor Etme

(a) Psikolog, araştırma verilerini uydurmaz ya da sonuçları saptırmaz.

(b) Psikolog, yayınladığı veri ve sonuçlarda önemli yanlışlar saptarsa; bu hataları düzeltmek için uygun adımları atar: düzeltme yazısı yazmak, yazısını geri çekmek, vb.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.11 Kaynak Hırsızlığı

- Psikolog, başkasına ait çalışmalar ya da bilgilere atıfta bulunsa bile, bunların önemli öğelerini kendi eseriymiş gibi göstermez. Yapılan alıntıları uygun olarak belirtir ve atıfta bulunur.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.12 Yayın Hakkı

- (a) Psikolog, yalnızca kendi eseri olan ya da katkıda bulunduğu çalışmalar için sorumluluk ve hak iddia eder. Buna yazarlık hakkı da dahildir.
- (b) Baş yazarlık hakkı, kişinin konumu ne olursa olsun, o çalışmada konuyla ilgili en çok bilimsel ya da mesleki katkısı olan kişiye verilir. Diğer yayın hakları kişilerin söz konusu çalışmadaki katkıları oranında sıralanır. Bölüm başkanlığı gibi, kurumsal bir konumun gerektirdiği yetki, tek başına yazarlık hakkını gerektirmez. Diğer katkılar dipnotlarda ya da önsözlerde uygun şekilde belirtilir.
- (c) İstisnai durumlar dışında, büyük ölçüde bir öğrencinin uzmanlık ya da doktora tezine dayanan çok yazarlı bir makalede, eğer araştırmannın orijinal fikri kendinise, bu öğrenci başyazar olarak belirtilir. Akademik danışmanları, araştırma ve yayınlama süreci boyunca öğrencilerle yayın hakkını konuşurlar.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

- Bir hocanın öğrencisi (A) yüksek lisans tezinizi yazdıktan sonra akademiden ayrılır. Ancak tezini yayın yapmaz ve yayın yapmakla da ilgilenmez. Hoca 2-3 sene sonra konuyla ilgili 2 (B ve C) öğrencisine bu tezle ilgili ek veri toplatır ve A'nın tezini makaleye çevirerek B ve C'nin isimlerini ekleyerek ancak A'nın ismini eklemeden yayınlanması için bir dergiye başvurur.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.13 Aynı Verilerden Birden Fazla Yayın Yapmak

- Psikolog önceden yayınlanmış verileri, orijinal veri olarak sunamaz. Daha sonra aynı veriler önceki bir çalışmada kullanıldığı belirtilerek yeniden yayınlanabilir.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.14 Verilerin Paylaşımı

- Psikolog, araştırma sonuçlarını yayınladıktan sonra sonuçların dayandığı verileri, üzerinde yeniden çalışmak ve kalıcı bilgilere ulaşmak isteyen meslektaşlarından saklamaz ve katılımcıların gizliliğini koruyarak yeniden analize açar. Bu verilerden yararlanmak isteyen psikolog, verileri sadece belirtilen şekilde kullanır ve orijinal veri olarak sunmaz.

ARAŞTIRMA ve YAYINLAMA İLE İLGİLİ ETİK KURALLAR

9.15 Yayınları Değerlendirenler

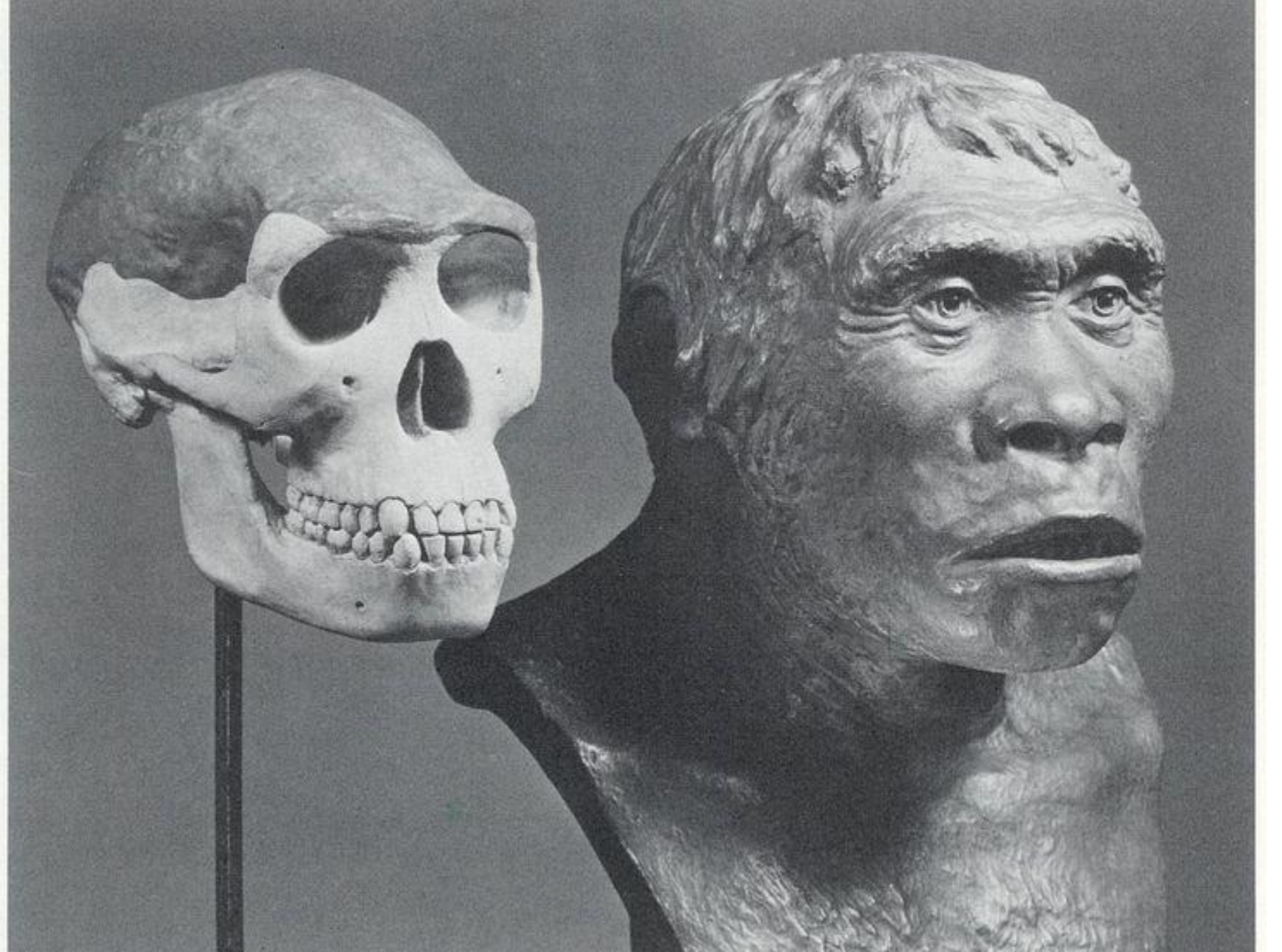
Sunum, yayın, ya da araştırma fonu için sunulan bilgileri ya da araştırma tekliflerini inceleyen psikolog, bu bilgileri sağlayan kişilerin gizlilik ve tescil haklarına saygı duyar.

Bilimsel Aldatmaca

- Bazı bilim insanları deneylerinin ve verilerinin işlenmesinde tamamen dürüst davranmazlar.
- Kasıtlı tahrifat örnekleri
 - verilerin “uydurulmasından”,
 - veriler üzerinde “küçük bir hile yapılmasına” kadar değişiklik gösterebilir.
 - Küçük hilede sonuçlar daha iyi görünmesi için değişiklik gösterebilir.
- Küçük hilede sonuçlar daha iyi görünmesi için değiştirilir, uydurmada ise aslında hiç yapılmamış olan gözlemler raporlanır.

Bilimsel Aldatmaca

- Piltdown Adamı

Bilimsel Aldatmaca

- Kasıtlı araştırmacı taraflılığı, veriler üzerinde tahrifat yapılmasından veya hatta hile yapılmasından bile daha önemli olabilir.
- Bir araştırmacı, kişisel bir teori, hatta kendisinin politik veya sosyal inanışları ile uyuşmayan sonuçları bildirmemeyi tercih edebilir.
- Benzer şekilde taraflı bir bilim insanı, olumsuz veya ideolojik olarak kötü sonuçların muhtemel olmadığı projeler tasarlayabilir.